

Billingsbygden

Nr 4 2020 (nätupplaga)

Sagolandet Skaraborg, sommarutställning 2020 på museet i Skövde.
Foto: Monika Moberg Kilefors

Inställt eller inte hösten 2020?

Coronan sätter fortfarande käppar i hembygdshjulen!
Men hembygdslivet kommer igång nästa år eller något av åren därefter!
Hembygdsgörelser satsar i coronatider på vandringar, digitala möten eller
på samlingar för några få pga ”hålla avstånd” gäller i rådande tider.

Hoppet är det sista som överger människan.

OBS! Använd några minuter till att besöka våra hemsidor eller fb-grupper

Kanske får du ett tips på sidan 2? Klicka bara på länkarna

OBS! Häggums hembygdsgörelse har en ny hemsida.

Har du något att berätta? Hör av dig!

Hälsningar Monika Moberg Kilefors – monika.moberg@blackhornet.me
070 6425670, Norra Bergvägen 16B, 541 32 Skövde www.blackhornet.me
Skövde Släktforskarförening samt flera av hembygdsgörelserna i Skövde kommun
samarbetar med

 **Studieförbundet
Vuxenskolan**

Hemsidor

OBS! Klicka på länken så kommer du direkt till resp hemsida.

Västergötlands Hembygdsförbund
– <http://www.hembygd.se/vastergotland/> –
Binnebergsortens hbf:
<https://www.hembygd.se/binnebergsortens-hembygdsf-rening/>
Binnebergs tingshus: <http://www.binneberg.se/>
Häggums hbf – <http://haggum.se>
Norra Billings hbf
– <http://www.hembygd.se/norra-billing/>
Skövde hbf: <http://www.hembygd.se/skovde/>
Skövde släktforskarförenings hemsida: <http://www.skovdesff.com/>
Sventorp-Forsby hbf
– <http://www.hembygd.se/sventorp-forsby-hembygdsforening/>
Skultorps hbf – <http://www.skultorpshembygdsforening.se/>
Varola-Vretens hbf: <http://hembygd.varola.se>
Vallby-Sörgården: <https://www.hembygd.se/vallby>
Wäring-Locketorps hbf:
<https://www.hembygd.se/w-ring-locketorps-hembygdsf-rening>
Värsås hbf:
<http://www.värsåshembygdsforening.se/>
Studieförbundet Vuxenskolan
<http://www.sv.se/avdelningar/sv-skaraborg/din-kommun/skovde/>
Skövde Stadsmuseum och Kulturfabriken
<https://kulturiskovde.se/skovdekulturfabrik/>
Bläckhornet, Monika Moberg Kilefors
– www.blackhornet.me

Tidanbygdens Hembygdsförening, Se ***Tidanbygden på facebook***
Hagelbergs hembygdsförening finns med på Bygdegårdarnas riksförbunds hemsida.
Flera av föreningarna finns med på facebook.

BILLINGSBYGDEN Årgång 46 2020

BILLINGSBYGDEN 2020

UTGIVEN AV
SKÖVDE HEMBYGDSKRETS

Årsskriften Billingsbygden 2020 finns i lager sedan i början av mars. Boken säljs via hembygdsföreningarna.

Skövde kommuns hembygdsrets

Många föreningar bildades i Skövde under 1960- till 1970-talen. Skövde Hembygdsförening bildades 1924 och det var denna förening som stiftade Skövde stadsmuseum.

1973–74 utgavs Billingsbygden för första gången som en gemensam utgivning i Skövde kommun med Skövde hembygdsförening i spetsen.

Skövde hembygdsrets var som mest aktiv då Göran Lundh och Curry Heimann var museichefer. Skövde stadsmuseum samlade föreningarna till två möten per år, varav ett var årsmöte och ett var höstmöte. Föreningarna var värdar för mötena enligt ett rullande schema som fortfarande följs.

Skövde hembygdsrets har ett organisationsnummer och en kassör, Lisbeth Hansson, Sventorp.

Kretsen samlas för frågor som är gemensamma. En gemensam Öppet Hus-dag inbjöds till omkring millemiumskiftet, då alla föreningar hade öppet och visade sina hembygdsgårdar och liknande. Förslag har funnits om en liknande dag under tidens gång men med ljumt intresse. Däremot har flera föreningar haft gemensamma dagar med t ex sin närmaste förening.

Kretsen har tagit ett första beslut att ta fram nya stadgar men har inte haft något årsmöte 2020, som brukar ske på våren, för att kunna ta det slutgiltiga beslutet.

Billingsbygden 2021

En enkät har gått ut till föreningarna i kretsen med frågor hur intresset är för årsboken i fortsättningen. Majoriteten är intresserad av en fortsättning. Två föreningar har svarat nej och två föreningar har inte svarat.

Har du en historia att berätta? Hör av dig. Kontakt: Se sidan 1.

Monika Moberg Kilefors

Kretsen har ett arbetsutskott. För närvarande Gunilla Nilsson, Varing-Locketorp, Ingvar Gunnarsson, Vårsås och Ulf Johansson, Norra Billing. Gunilla är sammankallande.

Efter det att Curry Heimann slutade som museichef under 2000-talet hade inte närmast följande ansvar för museet samma inriktning, utan föreningarna fortsatte i egen regi främst för att kunna ge ut Billingsbygden.

Dessa föreningar och organisationer ingår i Skövde hembygdsrets:

Binnebergsortens hbf, Stiftelsen Binnebergs tingshus, Hagelbergs hbf, Häggums hbf, Norra Billings hbf, Skultorps hbf, Skövde hbf, Skövde Släktforskarförening, Sventorp-Forsby hbf, Tidandbygdens hbf, Varola-Vretens hbf, Varing-Locketorps hbf, Vårsås hbf och Föreningen Vallby Sörgården (Ägd av hembygdsföreningarna i Tidand och Varing-Locketorp) Skövde stadsmuseum. Sök på hemsidorna, sid 2.

Monika Moberg Kilefors

VÄSTGÖTA BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård utgiven av Västergötlands Hembygdsförbund
Nr 5 Argång 75 2020

Väla skola på Skansen. Fröken ringar i klockan inför skoldagen. Väla är en socken i Västergötland, och barnen som gick i skolan bodde i byarna runt omkring. De var barn till bönder och torpare. Läs mer om Väla skola på sidan 8.
Foto: Pernille Tøfte. Fotot skyddas av upphovsrättslagen och får inte användas av tredje part utan Skansens/fotografens samtycke.

Hösthälsningar från Lena, sid 3
Väla skola på Skansen, sid 8
SKRUVA-projektet i Hökerum, sid 15
Frans G Bengtsson i Gullspång, sid 18
En vacker bok om Fridenebygden, sid 21
Tankar frå bögda, sid 24

Västgötabygden nr 5 2020 utkommer i slutet av oktober. Sex nummer per år. Utges av Västergötlands Hembygdsförbund.

32 sidor med hembygdsreferat från hela Västergötland. Julnumret har 24 sidor.

Redaktör och ansvarig utgivare:
Monika Moberg Kilefors

Prenumerera på Västgötabygden!

Det kostar 160 kr att få hem sex nummer av tidningen under ett år. Vid samtidig beställning av 10 prenumerationer (beställt till hela styrelsen) är priset 140 kr per prenumeration. Ordförande, sekreterare och kassör i varje förening får tidningen utan kostnad, förutsatt att föreningen är ansluten till Västergötlands Hembygdsförbund.

Anmäl till vår kanslist
Eva Mann, 0512-105 50.
E-post: kansli@vhbf.

HKH Kronprinsessan Victoria
Västergötlands Hembygdsförbunds beskyddarinna

Bilden ovan är tagen vid Kronprinsessans vandring i Västergötland i september 2017.

Kungliga Hovstaterna

Foto: Raphael Stecksén, Copyright: Kungahuset.se

Innehåll

Hösthälsningar från Lena	3
Tacksam över nätverken	4
Coronad i trädgården, Vallby Sörgården	5
Ösans uttrar gav namn åt socknen Ottravad	6
Årsmöte i Varnhem med oväntat besök	7
Våla skola på Skansen	8
Landskövningen som avsattes, A M Lagerberg ...	12
Sagolandet Skaraborg	14
SKRUVA-projektet i Hökerum	15
Claes Adelsköld byggde Nohaga slott	16
F G Bengtssons minnesbibliotek i Gullspång	18
Folke Dahlberg hyllad med bilder	19
Solberga mejeri i Eriksberg	20
En vacker bok om Fridenebygden	21
Vän Vallebygd var välbevakad	22
Koleraepidemin i Odenäs 1834	23
Hänt på bögda, Inga dåliga pajka	24
Årets Ornungastämman annorlunda	25
Drottningen av Tiveden	26
Nytt tak på fornstuga i Hangelösa	27
Ester höll kontakt med vykort	29
Kolmila i Varola	30
Ny ordförande i Husaby	31

Redaktör och ansvarig utgivare:

Monika Moberg Kilefors, Norra Bergvägen 16 B,
541 32 Skövde. Tel: 070 64 25 670.
E-post: redvastgotab@gmail.com
Tryck: Ätta.45 Infomedica, Alingsås 2020.
Sex nummer per år med utgivning i slutet av februari,
april, juni, augusti, oktober och november.
Mamur senast: 10/1, 10/3, 10/5, 10/7, 10/9 och 10/10.
ISSN 0346-4954 www.hembygd.se/vastergotland

Västgötabygden 5:20

VÄSTGÖTA BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete,
natur- och kulturminnesvård.
Medlemstidskrift för
Västergötlands Hembygdsförbund
Årgång 75
Utkommer med 6 nummer per år
Avgift 2020 150,-

Områden med samband
till artiklarna.

Helt ideellt

Vår tidning är ganska unik. Vi som gör tidningen jobbar helt ideellt. Vi är en redaktionskommitté på sju personer som träffas ett par, tre gånger per år och har samråd om innehållet. Dessutom har vi några fler som är knutna till redaktionen. Se sidan 31.

Vill du prenumerera eller har en adressförändring, ring till Eva Mann, telefon 0512-105 50, kontorstid på torsdagar 9-15 eller e-post: kansli@vhhf.se

I det här numret är vi 20 skribenter och fotografer som hjälpts åt. Ingen av oss får något arvode, vi gör det för att glädja andra och oss själva.

Du är också välkommen som medarbetare!

Utställningar på Skövde Stadsmuseum

Undrien

När Finland kom till Sverige

Fri parkering finns i anslutning till lokalen och lokalen är tillgänglighetsanpassad. På museets hemsida finns mer information som kan vara bra att veta inför ditt besök: kulturiskovde.se/skovdekulturfabrik

Klicka på länken på sidan 2.
Skövde Stadsmuseum och Kulturfabrik.

Kolmilan Ingrid i Hallum, Varola, hemma hos Lisbeth och Lennart Johansson, Varola-Vretens Hembygdsförening.

Kolmila i Varola

Varola-Vretens Hembygdsförening har även i år byggt en kolmila hos Lisbeth och Lennart Johansson i Hallum. På grund av eldningsförbudet i augusti fick den tålmodigt vänta ett par veckor innan den kunde tändas. Sedan vaktades den dag och natt i ca tre dygn i fyratimmarspass av hembygdsföreningens medlemmar. Det fanns inte en chans att somna ”på sin post”, då det var småläckor jämt och ständigt som måste tätas till. Men däremellan kunde man njuta av natthimlens alla stjärnor och mystiska ljud, medan 20 kubikmeter ved sakta förvandlades till finfin grillkol.

Efter att milan kolat färdigt och slocknat dröjer det ytterligare en dryg månad innan den är så kall att man kan börja gräva fram kolet.

Förra året, då det var första gången hembygdsföreningsfolket byggde en kolmila var det ett stort arrangemang med mycket besökande, men pga coronapandemin var det i år mest lite folk från bygden som fick se milan tändas.

Det här med kolmilan har varit för många mycket intressant och ”kolare-basen” Lennart Johansson berättar gärna om hur denna gamla yrkestradition går till. Det är ju viktigt att bevara gamla hantverk till framtidens unga generationer.

Kolmilor ska enligt tradition ha ett kvinnonamn och i år blev det Ingrid efter Ingrid Svahn, som var en av dem som energiskt arbetat sen i våras för att iordningställa milan och som nu fick äran att tända 2020 års kolmila.

*Monica Svensson
Varola-Vretens Hembygdsförening*

Saxat ur Västgötabygden nr 5, som utkommer i slutet av oktober.

Tid över att tänka framåt?

I väntan på bättre tider.
Gå kostnadsfri utbildning.
Belönas med självriskcheck
värde 9 400 kr.

>> sakerforeningsgard.se
>> hembygd.se/forsakring

Gör något roligt i höst.

Genomför en studiecirkel.
På distans eller med coronaanpassade fysiska träffar.

>> sakerforeningsgard.se
>> hembygd.se/forsakring

Coronatid i trädgården till Vallby Sörgården

Vallby Sörgården, Skaraborgs enda kulturresevat, har varit öppet flera helger i sommar. Men det går även att besöka Vallby när som helst för egna promenader i omgivningarna. Det finns gott om informationsbroschyrer i anslutning till gården, där man kan ta del av historien.

Just den här söndagen ledde arkeologen och förre museichefen Göran Lundh en vandring i markerna. Göran har tidigare varit ordförande i föreningen Vallby Sörgården, men han flyttade för några år sedan från Skövde.

Läs för övrigt i Västgötabygden nr 5.

Monika Moberg Kilefors

Arkeolog Göran Lundh vid ett annat tillfälle, en stadsvandring i Skövde.

Vid ett takförsett bord i trädgården serverade flera medlemmar i Föreningen Vallby Sörgården kaffe med hembakat bröd, läckert serverat på fat. Ett stort tack för det!

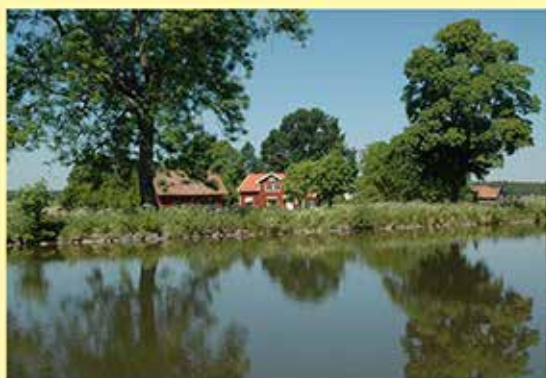
Utsikt från Vallby Sörgårdens gårdsplan. En sensommarbild anno 2020 med moln på himlen. Kanske är det coronamoln? Den gamla smedjan vid det stora trädet mitt i bilden. Vacker natur. Det saknas människor, är det rädslan för pandemin som håller oss borta? Denna sommar har för de flesta hembygdsföreningar inneburit inställd verksamhet eller vandringar utomhus. Nu kommer hösten med starka färger, rusk och mörker. Men vi kan fortfarande, rätt klädda, göra våra vandringar i landskapet. Vi får hoppas på ett ljusare år till våren. Foto: Monika Moberg Kilefors

Tidsbilder

TIDSBILDER

Ett urval minnesbilder under mer än ett sekel

Monika Moberg Kilefors, Skövde, 2020

Tidsbilder – Ett urval minnesbilder under mer än ett sekel

Författare och utgivare från eget förlag: Monika Moberg Kilefors, Skövde.

Tel: 070 64 25 670

E-post: monika.moberg@blackhornet.me

www.blackhornet.me

Tryck: Åtta.45 Infomedia, Alingsås 2020.

ISBN: 978-91-519-1532-6

Pris: 60 kr plus porto 44 kr

Kontakta Monika 0706 42 56 70

Korta minnesbilder under mer än ett sekel

Monika Moberg Kilefors, Skövde, 2020

Något ur innehållet:

Ester, ett kvinnoöde i slutet av 1800-talet
Bröggning av drecka och skolmat på 1890-talet
Bröderna drog till *amerikat*
Släkträff på Lyckegatan i Skövde
Vivan i Sventorps skola
Mormors risgrynsgröt, den minns jag, sa Ingrid
Vivan, skolan, Alins dragspel
Östergården i Sventorp
En sagolik skola, jubileum 2017
Vi drack vårt kaffe på toaletten
Hem, ljuva hem och pöls
Bataljen om kärnkraften
Från Forsvik till Skövde
Cejn kopplat till ålderdomshemmet
Utan affären dör bygden
Tankar från hembygden
Kvinnor kan i Sventorp-Forsby
Hem och Skola
Bokservice på hjul 1997
När Gud ska sy
Ljuvliga toner, sångare och musiker
Kantor Erik Andersson slutar sin tjänst
Forsby sommarkyrka
Känt folk
Pennans ord har flödat i fyrtio år

Många bilder, mest Monikas men även andras.